

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 19.

V Ljubljani, 15. oktobra 1897.

Leto XIV.

Obseg: Bela lengšenska kokoš (langshan). — O skušnjah z umetnimi gnojili. — Poročila naših udov o skušnjah z umetnimi gnojili. — O zavarovanju živine. — Kako je treba molzti. — Kužne bolezni domačih živalij. (Dalje.) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene.

Bela lengšenska kokoš (langshan).

Ta pasma ni še dolgo časa znan a, kmaj kakih 15 let. Njeni znaki so ti le: telo je dolgo, zajetno, vrat dolg, polen, glava majhna, greben (roža) velik, enojen (navaden), pokonci stoječ, sprednji del glave (obraz) rdeč, ušesi rdeči, bradi veliki, rdeči, rep srednje dolg, perje obilno, pa ne namršeno, in nogi sta srednje dolgi, spodaj malo ali nič porasteni, s štirimi prsti, ki imajo bele kremplje in rožnato medprstno kožico. Drži se žival pokonci ter se lepo in živahno kreta. Perja je vseskozi popolnoma belega. Vzreja ne zahteva nikakih posebnosti. Ako so lengšenke res tako dobre, kakor o njih trdijo perutninarji, ki so se doslej ukvarjali z njihovo vzrejo, potem je gotovo, da te pasme ne bodo redili le zaradi mesa, ampak se povsodi udomači kot izborna, gospodarsko važna kokoš za nesenje in valjenje jajec. Podoba 42. nam kaže lengšenskega petelina — Lengšenske kokoši prodaja gospa Terezija Thornton na Dunaju (XIII., Hitzinger Hauptstrasse 18.) po 6 gld.

Podoba 42.

se moramo posluževati umetnih gnojil, ako hočemo, da zemljo ohranimo dovolj rodovitno. Poljski pridelki se ne povrnejo v isto zemljo nazaj, iz ktere so izrastli, zato lahko uvidimo, da moremo zemlji iste redilne snovi povrniti bodisi z domačim ali tudi z umetnim gnojem, ako hočemo zadovoljni biti s pridelki.

Umetna gnojila pospešujejo učinek hlevskega gnoja, ki ima dvojno nalogo: rastlinam dati redilnih snovij, poleg tega pa tudi rahljati, greti in boljšati tla. On ima sicer v sebi redilne snovi, toda ne zadosti ali ne v pravem razmerju. In te snovi, ki domačemu gnoju primanjkujejo, pomnože umetna gnojila. Na drugačno izboljšanje zemlje pa nima umetni gnoj nobenega vpliva.

Dobri dve leti še le se v našem okraju uporabljajo umetna gnojila, ali vender se kažejo pri kmetijstvu uže ogromni uspehi. Tudi jaz sem uporabljal preteklo leto ta gnoj, in sicer na 1 oral 500 □ kl (okoli 8 mernikov posetve) 130 kg amonijakovega superfosfata, in sem pridelal dvanajsteri pšenični pridelek. 100 kg superfosfata je stalo z vožnjo vred 7 gld. iz kemijske tvornice

v Hrastniku.

Setev so mi pozimi jako občutno oškodile ovce, spomladi sem jo pa potresel s čilskim solitrom; vsled tega mi je hitro porastla in mi dala zelo lep pridelek. Porabil sem na 1 oral 50 kg solitra. 100 kg stane 13 gld. Omenjam radi previdnosti, da sem čilski soliter potrosil

O skušnjah z umetnimi gnojili.

Podloga gnojenju je v vsakem gospodarstvu vedno hlevski gnoj. Ker pa večinoma ni dosti domačega gnoja,

ob dežju, ker bi sicer lahko pokončal nežno listje rastlinam. Nadalje se tudi ne priporoča potrositi veliko solitra naenkrat, ker se rad v vodi raztopi in bi ga rastline ne mogle vsega povžiti, nepovžitega bi pa dež lahko izpral in bi rastlinam nič ne hasnil. Priporoča se soliter potrositi v 2 ali 3 delih. Dobro mu je primešati prsti ali pepela, da se ga malo lahko potrese na velik prostor. Zelo zadovoljen sem bil lani in letos s čilskim solitrom pri pesi in pri zelju. V pšenišče sem presadil peso, ki je bila jako gosta in sem prisul solitra, na en oral računeno 50 kg. Pesa se je zelo zdebelila. Imel sem takó na eni parceli dva pridelka, kar po navadi pri pesi ni. — Pristaviti pa moram, da se z neprevidnostjo pri čilskem solitru lahko več pokvari kakor koristi. Tudi jaz sem imel pri prvi poskušnji s solitrom pri repi veliko škodo. Potrosil sem ga namreč ob lepem vremenu, in osmodil je nežno listje popolnoma, gornja plast pa je postala trda skorja. Zato je repa v svoji rasti zaostala in ni dala zaželenega pridelka. To bi moglo uzeti vero kmetu, ki se upira vsaki novosti, dokler se ne prepriča o njeni dobroti.

Pri ajdi sem letos in lani rabil amonijakov superfosfat. Uspeh je bil očividni. Ajda je zrastle poldrug meter visoko in je dala lani deseteri pridelek. Tudi letos je jako lepa. Po izreku „exempla trahunt“ — vzgledi vlečejo — so razven mene tudi drugi kmetovalci pri kmetijski podružnici naročili 4000 kg amonijakovega superfosfata, ker so lani videli, kakšni uspehi se dosežejo pri ajdi s tem gnojilom, in so vsi hvaležni s svojimi pridelki.

Usojam si še omeniti uspehe s kajnitom in s Tómasovo žlindro na travnikih. Slabe travnike sem poprej mogel kositi le po enkrat na leto, sedaj pa sem dobil po porabi 200 kg kajnita in 200 kg Tómasove žlindre dvakratno košnjo, ki se glede dobrote in množine mrve s prejšnjo še primerjati ne da. Prej slaba, trda mrva, sedaj sladka, pomešana z lepo deteljo. Tudi je uspeh teh dveh prevažnih gnojil na istem mestu, ktero je bilo pognojeno že pred dvema letoma, še vedno očividni.

Sporočim naj tudi, da je naša kmetijska podružnica preteklo leto naročila 14.600 kg obojega gnojila, kajnita in Tómasove žlindre, letos jih pride v področje naše podružnice kakih 40.000 kg, t. j. štiri vagone. Večina posestnikov, ki so si prvo leto naročili gnojil, naročili so si jih tudi letos, edino oni ne, ki so umetna gnojila rabili na travnikih, na katerih je rasel lošec (*Rhinanthus minor*). Z umetnimi gnojili so posebno dobro redili polparazita in so po nevednem ravnanju izgubili zaupanje do prekornostne reči. Vsakdo, kdor ima na travnikih lošec, naj ga z zgodnjo košnjo pokonča, ko je še v cvetju, in potem naj še le začne rabiti umetna gnojila.

Vsekako pa imajo umetna gnojila za kmeta, ki je že blizu propada, veliko važnost za bodočnost. Preobrazila bodo naša polja in travnike, ki so večinoma že zelo opešani. Res da nobena zemlja ni toliko izmolzena, da bi nič več ne rodila — tudi najslabši pašniki ne — a kmet ne sme biti zadovoljen s slabim pridelkom, temveč mu je treba obilne žetve pri današnjih slabih žitnih tržnih cenah. Ker ne more dajati narava več sama po sebi, in tudi kmetovalec večinoma nima zadosti hlevskega gnoja, poprime naj se kmetovalec te prekornostne novosti, umetnih gnojil. Strah na stran!

Deseteri pridelek nam pokaže, da mali troški za umetna gnojila niso zastoj. Al. Bergant.

Poročila naših udov o skušnjah z umetnimi gnojili.

(Dalje in konec.)

O uspehih z umetnimi gnojili naj poročam, da sem lansko leto potrosil 300 kg kajnita in 300 kg Tómasove žlindre, in sicer po vrtu in po travniku, ki se namaka. Po vrtu se je rast popolnoma predručala, rastla je večinoma detelja. Na travniku pa, kamor prihaja voda, je trava kar polegala, da sem jo moral za seno poprej pokositi kakor običajno, in zrastle je celo še za tretjo košnjo. Radi obilnega uspeha sem letos naročil mnogo več gnojil, ktere priporočam vsakemu kmetovalcu.

Pavel Dolinar v Srednji Vasi.

Po triletni izkušnji z umetnimi gnojili na mahovitem in vlažnem travniku poročam, da je uspeh izdaten. Trava ni sicer postala velika, a zelo gosta; seno je bilo poprej kislo in ločnato, sedaj je pa sladko in sestoji večinoma iz detelje in iz grašiče. Torej smem trditi, da denar ni zavržen in delo ni neuspešno. Kako jaz cenim umetna gnojila, dokazuje to, da sem jih letos uže četrtrič naročil po 500 kg, in sicer pri svojih zelo skromnih razmerah.

I. Sajevec v Stari Vasi.

Jaz rabim kajnit in Tómasovo žlindro tri leta in sem z uspehi zelo zadovoljen. Uspehi so za tistega, ki sam ni poskušal, kar neverjetni. — Poskušal sem gnojiti na raznih zemljiščih: na prav močvirnem, na peščenem, na srednje vlažnem in na slabem, suhem prhlenicem svetu. Na zemljiščih prvih treh vrst so gnojila izvrstno delala, posebno na močvirnem svetu, kjer je zrastle še enkrat več sena in otave kakor poprej. Bilo je pa največ detelje, več kakor če bi jo vsejal. Na suhi prhljeni zemlji se gnojila niso tako sponesla, vendar je bil uspeh prav pevoljen. Kdor potrosi močviren travnik s temi gnojili, videl bo velikanski uspeh; jaz sem sedaj do dobrega prepričan, da jih voda ne odnese in tudi ne izsluži. Tudi moram poročati, da ta gnojila zelo vplivajo na rast sadnega drevja. Koder sem pognojil travnike, po katerih raste sadno drevje, tam je drevje kar pomlajeno ter rodi, dočim je poprej le životarilo.

Jakob Valenčič v Stružniku.

Za poskušnjo sem pognojil po 800 m² različne vrste travnikov, in sicer vsak kos s 100 kg kajnita in ravno toliko Tómasove žlindre. Najboljši uspeh se je pokazal na lahki zemlji, kajti tu je bilo trave še enkrat toliko kakor druga leta in zrastle je večinoma detelja in žlahtna trava. Na suhi ilovici je bilo nekoliko slabše, a vendar sem bil z uspehom zelo zadovoljen. Mokrih travnikov po mojih izkušnjah ne kaže gnojiti; vsaj pri meni ni bil uspeh znaten, pač se je pa uspeh precej pokazal, ko sem travnik nekoliko osušil.

A. Vdovič v Dolžaku.

Lansko gnojenje se mi je izborna sponeslo na treh različnih krajih, kjer sem poprej tudi ledino prebranal. Uspeh je bil očiten. Zlasti so se pokazale v obilni meri razne detelje, kakor da bi jih bil sejati, in to tudi tod, koder se je prej bujno širil mah in divje korenje.

Župnik Ivan Zupan v Št. Petru.

Pred nekterimi leti sem kupil dober oral popolnoma zapuščenega sveta za 80 gld. Ta svet se je poprej dajal za 2 gld. na leto v najem. Ko sem ga pričel čistiti in gnojiti z umetnimi gnojili, posmehovali so se mi ljudje. Precej prvo leto sem imel uspeh, a tretje leto je bilo na tem travniku najlepše seno cele okolice, tako da sedaj dobim na njem 14 do 15 težkih voz sena, ktere

ne dam za 150 gld. Zopet letos sem kupil tak svet, kterega izpremenim v travnik; zato bom rabil veliko umetnih gnojil. — Imam tudi v zalogi fosforovokislo apno kot pridevek h krmi. Te klaje sem záse in za druge naročil uže večkrat po 100 kg. To apno jaz pokladam vsi živini, a prav velikanske uspehe sem dosegel pri prasičih. Prasci, ki so bili rojeni letos meseca šušca, tehtajo sedaj po 100 do 120 kg; kdor bi tega ne verjel, more se pri meni prepričati vsak dan. Apnena klaja stoji prav malo, za živinčce komaj 1 kr. na dan, pri mladih prasičkih le $\frac{1}{2}$ kr., zato jo zelo priporočam kmetovalcem, ker tudi odvráča razne bolezni, ako se redno poklada.

Ivan Gašperlin v Šenčurju.

O zavarovanju živine.

(Priobčil Jos. Stegu, živinozdravnik v Mokronogu.)

V gospodarskih krogih se je uže pred dolgim časom preresetavalo vprašanje, na kakšen način bi se posameznik odškodoval za mnogobrojne izgube po raznih, posebno kužnih živinskih boleznih. V šestnajstem stoletju nahajamo še precej razvite zavarovalne zadruge, zaveze pa, baveče se z medsebojno prodajo mesa od živalij, zaklanih v sili, se dajo zasledovati še dalje nazaj. Tem večje važnosti je to vprašanje radi tega, ker se tiče posebno manjšega živinorejca, kajti vse kaj drugega je, ali kmetovalec z eno glavo živine izgubi samo dvajseti del ali celo polovico svojega živega imetja, in ravno v tem oziru je zavarovanje živine v nasprotnem razmerju z zavarovanjem proti toči, kterega važnost narašča skupno z obsežnostjo obdelanega sveta. Manj imovitega kmetovalca, ki računa z dobičkom na mleku, mesu in gnoju od vsakega posameznega živinčeta, spravi pogosto izguba le ene glave v veliko nepriliko, ter daje povod razvoju oderuštva, bodisi da je tak gospodar primoran priskrbeti si posojila, bodisi da proda ostalo živinčce. Jasno je, da je škoda tem večjega pomena, čim večja je vrednost izgubljene živali. Ako potem uvažujemo, da je ves trud gospodarskih krogov ravno v najnovejšem času naperjen na povzdigo živinoreje v obče ter da napredujoče zboljševanje živinskih plemen mogočno vpliva na telesno, t. j. delavsko silo, mlečnost in pitalnost naših goved, ker je vrednost mesa večkrat manjša od dobička, ki ga je mogoče drugače dobiti od njih, sledi iz tega, da je zavarovanje posebno pri plemenski živini neprecenljivega pomena, kajti kdo je porok živinorejcu, da se mu dragocena plemenska goved ne ponesreči. Izguba je manjša, ako postavi v svoj hlev žival manjše vrednosti. Dokler se torej ne osnujejo dobra in zanesljiva zavarovalna društva, se ni nadejati, da živinoreja dospe do zaželene stopnje.

Društvo te vrste mora s posebnimi naredbami izključiti ali kolikor mogoče omejiti vsako oškodovanje, ki mu preti po ugonobitvi živalij od strani nepoštenih zavarovancev, mora pa tudi vkljub zamotanim zavarovalnim pogojem skrbeti za to, da zavarovanec, ako se slučajno ne drži natanko onih pogojev, ne izgubi pravice do večjega dela odškodnine. Država sicer daje pri nekterih kužnih boleznih odškodnino za živali, pobite radi sumnosti, ali ta naredba ima šele v drugi vrsti namen odškodovati lastnika; v prvi vrsti je zdravstveno-veterinarsko-policijska zahteva, odvráčajoča nevarnosti, ki pretijo s to boleznijo človeku samemu, in ni v pravem zmislu besede zavarovanje, kajti tu lastnik ne pokriva nikakih stroškov. Tam pa, kjer je zavarovanje goved in konj obvezno po deželnih zakonih in lastnik živine tudi plača stroške, je zavarovanje le tesno spojeno z omenjenimi zdravstvenovarstvenimi naredbami, ne da bi bilo glavni namen.

Ako obstoječa društva in mnogobrojna načela, po kterih naj se osnuje tako društvo, vzamemo pod drobno-gled, pridemo do prepričanja, da je stvar kaj težko izpeljiva. Večjim zavarovalnim društvom radi prevelikih stroškov in težkega nadzorovanja zavarovanega materiala ni bilo mogoče izhajati, manjše zadruge pa, stoječe na principu razdelitve škode med zavarovance, se morejo v slučaju posameznih nezgod nadejati uspeha; kakor hitro se pa škodujoči faktor razširi čez večje okraje in je vsakdo več ali manj prizadet, ne zadoščajo več stavljenim jim zahtevam.

Izven Avstrije obstoji na Ruskem občno državno zavarovalno društvo za živino. Lastnik plača majhno premijo, in država mu zato povrne polovico škode. V posameznih kronovinah nahajamo tudi prostovoljna zavarovalna društva, kjer se daje polna odškodnina proti $3\frac{1}{2}$ odstotni premiji.

Na Nemškem obstoje krajevna zavarovalna društva že dolgo, in sicer po vsem cesarstvu. Po poročilu iz kmetijskih krogov je bilo leta 1883. zavarovalnih društev: 2488 za govejo živino, 957 za prasiče, 241 za konje, 60 za koze, mešanih pa 274. Ta krajevna zavarovalna društva so

1.) ali plačevala odškodnino naravnost iz društvene blagajne, v kateri smoter so od zavarovancev pobirala letne premije ter so prodajala porabne ostanke na račun društvene blagajne;

2.) ali niso prejemale od zavarovancev nikakih premij in so samo razprodajala meso ponesrečenih živalij; ako pa le to ni bilo sposobno za užitek, so škodo razdelila med ostale zavarovance;

3.) ali se ravnala po vzgledu 2. in so poleg tega dajala podporo v denarjih ter so v ta namen zopet prejemale letne premije.

Tem krajevnim društvom, kakor že omenjeno, ni bilo obstanka, kajti tesno zavarovano okrožje ni dopuščalo primerne razdelitve škode; izključevali so se tudi navadno imovitejši posestniki, ker so jim bila sredstva na razpolago, z umno rejo odvráčati nezgode vsaj v večjem delu.

Zasebna zavarovalna društva nahajamo na Nemškem že kakih 30 let. Pri dvanajstih največjih so oskrbovalni stroški znašali 31 do 50 odstotkov premij. Da odškodnine pod takimi pogoji niso bile velike, je umevno. Pri cenejših društvih so bili zopet zavarovalni pogoji tako mnogobrojni in strogi, da čestokrat zavarovanec v obče odškodnine niti dobil ni, ali pa znatno manjšo.

Poskusi, poddržaviti splošno zavarovanje živine, so se rodili še le v najnovejšem času, in to v Belgiji, v Švici in na Bavarskem. Belgijski minister za kmetijstvo je leta 1880. na shodu pokrajinskih zastopnikov predložil načrt takega podjetja ter ga nastopno utemeljeval: Iz stališča kmetovalcev je smatrati to vprašanje velevažnim; mnodo let se uže govori o njem, ali vkljub temu, da je položaj kmetovalcev dandanes posebno neugoden, ni prišlo do rešitve. Želeli je, da bi se pri nekkih živinskih boleznih postopalo slično, kakor pri onih kugah, pri kterih se daje odškodnina. Brez sodelovanja pokrajin pa država tega ne more storiti. Država naj torej tudi nadalje daje odškodnino tam, kjer zahteva, da se žival pobije, za druge slučaje naj se pa škoda povrača iz vplačanih premij. Da je pa lastnik živine zavarovan proti vsem nezgodam, trebalo bi, kakor uče dosedanje izkušnje, pobirati najmanj petodstotno premijo, česar pa zopet ni mogoče brez vladne pomoči. In državna pomoč je ravno tu ne majhne važnosti. Kmetovalcu ne ostane ničesar, ako izgubi živino; obrtnik si pomore, kmetovalec pa, kteremu ni lahko popolniti glavnice, postane kmalu — težak.

Zasebni zavodi se niso obnesli; nedostajalo jim je splošnosti. Le razširjen delokrog more biti trdna podloga zavarovalnemu društvu. Umevno je, da ni mogoče od danes do jutri dajati polnih odškodnin; treba je ustanoviti zaklad, ki bi se množil iz gotovih javnih sredstev, ter dajati potem polagoma vedno večje odškodnine za vedno več, končno za vsakovrstne izgube. Ta predlog je našel vsestransko odobravanje. Že leta 1892. je izšel zakon, s katerim je bila ta blagodejna naredba vpeljana.

V Švici načrt splošnega obveznega zavarovanja živine sicer še ni zakonit, ali v posameznih kantonih obstoje zavarovalna društva pod vodstvom vladnega zastopnika. Odškodnine se daje $\frac{4}{5}$ vrednosti. Zavarovalni zaklad je sestavljen pol iz premij, pol iz državnega prispevka.

V veliki vojvodini Badenski je zavarovanje živine dospelo pač do največjega razvoja. Stare krajevne zadruge so spojene v eno zavezo, ki stoji pod nadzorstvom vlade. Zadruge same trpé četrti del škode, tri četrtine se pa razdelijo med ostale zadruge v zavezi. Sprejmejo se le zdrava živinčeta, stara nad tri mesece in pod 12 leti. Odškodnina znaša za pogible živali sedem, za zasilno zaklane osem desetih vrednosti; izplača se pa tudi tedaj, ako meso ni sposobno za užitek in je bila žival izrecno prodana za zaklanje. Odškodnina se izplača osem dni po ovadbi, premije pa pobirajo davčni uradi.

V Avstriji so se krajevna zavarovalna društva razvila kakor v južni Nemčiji in v Švici, tako na Tirolskem kakih 26, pa tudi na Štajerskem, Nižjem Avstrijskem in Moravskem. Večja društva so kmalu ustavila svoje delovanje; najdalje se je držalo medsebojno zavarovalno društvo „Sv. Martin“ v Marijinih varih. Ono je zavarovalo konje v petih razredih proti $3\frac{1}{3}$ —4 odstotni premiji, govedi pa v treh razredih proti 2—3 odstotnemu prinosu.

Zavarovanje proti kužnim boleznim je urejeno nekoliko po državnih, nekoliko po deželnih zakonih. Država daje po zakonu z 29. dne februarja 1880. l. odškodnino za živali, pobite vsled naročila uradnih organov v ta namen, da se iztrebijo nalezljive živinske bolezni — izvemši stekline — nadalje za zdrave ali smrkavosti sumne živali; istotako za govedi, ovce in koze, ki so bile pobite po uradnem naročilu v zabranitev goveje kuge. Po teh zakonih se izplača cela cenilna vrednost brez odbitka.

Zakon s 17. dne avgusta 1892. l. veleva v svrhu hitrega pokončanja plučne kuge ubiti uže obolete ali samo sumne živali, ravno tako vse one, ki so prišle v dotiko z obolelimi ali sumnimi živinčeti. Odškodnine se daje iz državnega zaklada 95 odstotkov cenilne vrednosti, katere višičino določa komisija, obstoječa iz uradnega živinozdravnika in dveh mož iz sosednih občin.

Uspeh teh zakonov je bil nepričakovano ugoden. Leta 1892. je bilo okuženih 43 političnih okrajev in 122 vasij, pa že leto po uvedbi teh zakonov se je plučna kuga pokazala le v posameznih pokrajinah.

Neizpeljani so pa dosedaj ostali v Avstriji vsi načrti za splošno obvezno zavarovanje večine.

Moravski deželni živinozdravnik Rudofski nam našteva osem točk, katerim mora po dosedanjih izkušnjah na tem polju odgovarjati podjetje te vrste. Čeprav sem nekatere izmed njih uže povdarjal, naštejem naj jih v boljši pregled skupno.

1.) Zavarovanje živine se v obče smatra kot v vsakem oziru koristna uredba.

2.) Krajevna in zasebna zavarovalna društva ne zahtevajo pravičnim zahtevam.

3.) Zavarovanju živine je treba vpliva od strani države in podpore iz javnih sredstev.

4.) Zavarovanje živine bode le tedaj uspešno, ako se ustanovi obvezno.

5.) Zavarovanje živine je težje od vsake druge vrste zavarovanja, ker pomanjkuje statističnih podatkov o nezgodah ter je nadzorstvo zavarovanih objektov polno ovir.

6.) Obvezno zavarovanje živine se mora izpeljati ali na ta način, da se združijo obstoječe ali bodoče zadruge v zavezo, ali pa brez vsakih pododdelkov.

7.) Da je vpeljanje obveznega zavarovanja živine potrebno, se prepričamo, ako opazujemo, kako razširjena je med govejo živino tuberkuloza in kako nujno potreben je, da se ta bolezen omeji v interesu živinoreje in človeka samega.

8.) Obvezno zavarovanje živine vpliva blagodejno na razvoj živinoreje in s tem na občno blagostanje, na izboljšanje zdravstvenih razmer, ker pomore k iztrebljenju kužnih bolezni in tako olajšuje promet v deželi sami in z inozemstvom.

Naloga obveznega zavarovanja je torej v prvi vrsti razdelitev škode s pomočjo javnih sredstev, tako da je posameznik manj zadet; iz izvršitve te naloge pa izvira število blagodejnih faktorjev, kakor je procvit živinoreje, blagostanje kmetovalca, ki je in bode vir ostalih stanov in pomenljiv del človeške družbe, kar je Friderik Veliki označil z besedami: Kmetijstvo je prva umetnost; brez njega bi ne bilo ni trgovca, ni pesnika, ni modroslovca. Le to je pravo bogastvo, kar prihaja iz naročja matere zemlje. — S tem, da naj bo strokovnjaško zdravljenje obolele živali prvi pogoj vsakemu zavarovanju, se bode omogočilo oteči večje število bolnih živalij, kakor sedaj. Na Badenskem je na primer okrevalo 83 odstotkov po živinozdravniških zdravljenih živalij, pri zasilno poklanih je bilo v večjem delu meso še porabno; le nekaj odstotkov jih je poginilo. Omejitev prodaje tajnih sredstev in protinaravnega zdravljenja bolnih živinčet bode gotovo izpodrinilo marsiktero prazno vero in surovo trpinčenje.

Nadalje bode zavarovanje živine vplivalo na zatiranje kužnih bolezni, in sicer posebno z ozirom na kugo v gobcu in na parkljih, na vranični prisad, tuberkulozo in smrkavost.

Zavarovalno društvo bi izgrešilo svoj namen, ako bi le za one živali dajalo odškodnino, ki so vsled kuge v gobcu in na parkljih poginile; ozirati se mora tudi na škodo, ki jo trpi kmetovalec, ako žival izgubi na mesu, mlečnosti, delavski sili. Izkušnja nas uči, da je kužno bolezen lažje zatreti, ako jo zasledimo v začetku, in to posebno take bolezni, ki so, kakor kuga v gobcu in na parkljih, jako nalezljive. Lastnik okuženega hleva se mora žrtvovati zaradi koristi sosedov; ta žrtev je včasih toliko, da je povsem upravičena, ako zahteva zanj vsaj nekaj odškodnine, in če mu je ta zagotovljena, ne bo se bal javiti sumno bolezen, kar bi zelo pospeševalo njeno zatiranje.

Tuberkuloza goved je za zavarovanje brez dvoma najvažnejša stvar, tako da v mnogih krajih vsi poskusi, vpeljati obvezno zavarovanje, izhajajo naravnost iz prizadevanja, to bolezen uničiti. Nevarnost, ki preti po tuberkulozi človeškemu zdravju, je pri vživanju mleka bolnih živalij večja kakor pri uživanju mesa. Meso namreč ni škodljivo, ako se ne vživa surovo. Tuberkulozo je v začetku tudi strokovnjaku kaj težko spoznati; edino zanesljivo sredstvo je cepljenje s tuberkulinom, katerega je našel prof. dr. Koch v Berlinu. Dokazano je statistično, da je tuberkuloza bolezen poznejše dobe življenja in da je mogoče ohraniti živali zdrave, ako zabranimo okuženje,

kar bi se zopet dalo spojiti z zavarovanjem, da se na pr. kakor na Danskem cepi vsak bik plemenjak, in se oni, pri katerih se zasledijo bolezni, ne rabijo več v plemenske svrhe. Slično velja glede smrkavosti. Ruski živinozdravnik Kalning je našel z maleinom sigurno sredstvo za spoznanje te bolezni. Upanje na odškodnino bi tu omogočilo hitro zasleditev vira.

Pravila obveznega zavarovalnega društva morajo biti kolikor mogoče enostavna, tako da bi uradovanje posebno občinskim zastopom ne delalo preveč zaprek. Obsegati morajo natančne naredbe glede organizacije, vzprejema živine, obsega zavarovalnih dolžnostij, glede premij in odškodnine. Poprej omenjeni veterinar Rudolfski si predstavlja prvo teh točkov (organizacijo) takole:

Vsaka krnovina je delokrog záse, v glavnem so pa veljavna skupna pravila. Najvišjo upravo ima ravnateljstvo, sestojече iz zastopnikov treh najbolj interesovanih korporacij, namreč deželne vlade, deželnega odbora in kmetijske družbe.

Živali vsprejemajo uradni organi. Zaznamuje se žival s kovinsko ploščico v ušesih. Vsprejmo se vse živali, razven onih, ki še niso dopolnile tretjega meseca. Isto tako je izvzeta vpeljana kladna živina. Za živinče domače reje se za prvo leto ne plača premija, pač pa za živali v prvem letu življenja, pripeljane čez mejo.

Letna premija znaša za govejo živino po 1 gld. od glave, za koze po 5 kr., in sicer brez ozira na vrednost živali; to naj vsodbuja živinorejca, omisliti si boljšo živino, ker mu je itak zavarovanje poročstvo, da ne trpi škode, in je tudi odškodnina večja, ako izgubi boljšo žival.

Odškodnina se določuje naprej ali takoj po nezgodi, znaša pa sedem do osem desetih cenilne vrednosti. Za koze se daje 5 do 6 gld., ne da bi se žival poprej cenila. Največja odškodnina znaša za konje 400 gld., za govedo 300 gld. Skupilo za porabne ostanke pride v zavarovalni zaklad.

„Wiener landwirtschaftliche Zeitung“ sicer med drugimi ugovori zoper ta zakonski načrt navaja kot najtehtnejšega, nedostajenje za sedaj pri upravi potrebnega izvežbanega osobja, ali kakor vse kaže, manjšal se bode ta nedostatek od leta do leta, in želeči je le, da mero-dajni krogi od gole teorije načrtov in predlogov preidejo na uresničenje zdrave ideje.

Kako je treba molzti.

Mogoče, da se bo slovenska gospodinja nekako čudno namuznila ter se zaničljivo nasmejala, ko bo čitala ta naslov. Potrpi malo, počakaj, da vse prečitaš, potem še le izreči svojo sodbo. Mogoče je, da ti res pravilno molzeš, ali pomisli, koliko tvojih tovarišic tega ne razume. Pri neumestni molži pa se namolze manj in povrh še slabjšega mleka; razven tega se tudi krave izpridijo, ali celo zbole prav po nepotrebnem na vimenu. Ako pa je vime bolno, tedaj izgubi krava mnogo mleka, da, včasih se mleko posuši do čistega. Recimo za vzgled, da je v vseh slovenskih deželah v okroglem številu 200.000 molznih krav. Vzemimo dalje, da daje vsaka krava zaradi nepravilne molže na dan liter mleka manj (kar ni preveč računeno) kakor pri umni molži. Dnevni primanjkljaj bi torej znašal 200.000 litrov. Krave molzemo običajno po 10 mesecev, ali okroglo 300 dni; torej se pogubi v enem letu $200.000 \times 300 = 60.000.000$, t. j. 60 milijonov litrov mleka. To je le zaradi nepravilne molže; tu še ni zaračunjen primanjkljaj, ki nastane zavaljo boleznij v vimenu. Recimo, da velja vsak liter mleka 5 novčičev, kar gotovo ni preveč. Po naznačenem

površnem računu izgubijo po nepotrebnem vse slovenske dežele v enem letu $60.000.000 \times 5 = 300.000.000$ novčičev, ali 3 milijone goldinarjev, t. j. 6 milijonov kron. Zares precejšnja kopica!

Kolikokrat naj se molze? Izkušnje uče, da se namolze pri trikratni molži več in boljšega mleka, kakor pa pri dvakratni. Čim dalje ostane mleko v vimenu, tem manj tolstih snovij se nahaja v njem. O tem se lahko prepriča vsaka gospodinja na prav priprost način. Od večerne do jutranje molže preteče več časa, kakor pa od jutranje do opoldanske. Ako hočeš videti, katero mleko je mastnejše, stori, kakor ti povem. Jutranje mleko deni v posebno posodo (latvico), a opoldansko v drugo, in prepričaj se, da se je nabralo pri zadnjem še enkrat toliko smetane, kakor na prvem (jutranjem). Vselej moraš prav čisto pomolzti, kakor pravimo, do zadnje kapljice. To je zaradi tega umestno, ker je zadnje mleko mastnejše od prvega in ker se sicer mleko napravljaajoči deli pokazé ter manj izločujejo. Da je zadnje mleko zares mastnejše in boljše, prepričaj se prav lahko. Krava ima na pr. pri čistem izmolzenju tri bokale mleka. Deni prvič namolzen bokal v posebno latvico, drugi bokal v drugo posodo in s tretjim stori isto. Pogled drugi dan natanko vse tri posode, in videla boš, da se je nabralo v tretji posodi trikrat toliko, ali še več smetane kakor v prvi; v drugi latvici boš našla več smetane kakor v prvi in manj kakor v tretji. — Glede na število vsakdanjih molž, mi je pripomniti, da se morajo štirikrat na dan molzti one krave, ktere imajo veliko mleka in od kterih se je tele še le odstavilo. To bi bilo najumestnejše, ker bi se največ namolzlo, in ker bi mleko ne tiščalo. Pri večkratni molži dajo namreč krave mnogo več in tudi boljšega mleka, ker se s pogostnim molzenjem vime draži, da kri bolj k njemu doteka in da se torej napravlja več mleka. Navadno molzejo v naših krajih po trikrat na dan, kar zadošča za navadne, ne premlečne krave. Zelo napačno pa je, ako molzemo precej po odstavljenju samo po dvakrat, ker se v tem slučaju manj namolze in ker krava lahko zboli za vnetjem v vimenu. Dvakratna dnevna molža zadošča še le kasneje, ko je krava že visoko na času.

Kdaj naj se molze? Izkušnje so nas poučile, da je najumestnejše molzti pred krmljenjem. Naše gospodinjje imajo navado, da vržejo kravi med molžo nekoliko klaje, češ, da se raje pusti mlesti. To je samo razvada. Kdor krave na to ne navadi po prvem teleu, da se tudi brez krme molzti. Umna gospodinja molze vselej ob določenem času, t. j. vsak dan ob isti uri in ob isti minuti. Krave, ktere se ne molzejo ob določenem času, so nemirne in nepokojne, mleko pripravljajoči deli (organi) se pohabijo; zraven tega pa teče mleko samo iz vimena, kar je zelo škodljivo, ker povzroča vnetje. Gospodinjje, ktere molzejo štirikrat na dan, naj se drže naslednjega reda: Ob štirih zjutraj, ob desetih dopoldne, ob štirih popoldne in pozno na večer. Pri trikratni molži molze umna gospodinja ob peti uri zjutraj, ob eni popoldne in ob devetih zvečer; zraven pa ne zumudi niti četrte ure določenega časa. Kadar se molze samo dvakrat, tedaj se določi zjutraj in zvečer ista doba, na pr. zjutraj ob šestih in zvečer ob šestih, zjutraj ob sedmih in zvečer ob sedmih itd.

Kako naj ravnamo s kravo? Že v prvi mladosti je treba naučiti teličico, iz ktere hočemo odrediti dobro molzno kravo, da se človeka ne boji in da se mu da rada prijeti. Zatorej se boža večkrat po koži in se prime često za vime; da se temu ne protivi (ustavlja), je treba pomoči z lepo besedo, s kosčekom kruha itd. Kadar porodi telica, naj ostane tele pod vimenom, tudi

ko bi bilo sicer napajanje običajno; po odstavljanju prvega teleta naj se krava vselej prav čisto izmolze. Omenjeni dve stvari sta neobhodno potrebni, ako hočemo napraviti iz krave dobro molznico. Po odstavljanju prvega teleta je treba dekli pri molži največ potrpežljivosti; prenapla in prehitra dekla ne sme molzti mladih krav. One namreč mleko kaj rade zadržujejo; s prijaznim in pohlevnim ravnanjem se to lahko odpravi. Vpitje, pretepanje in suvanje pa kravo tako izpridi in popači, da se ne da kasneje nikdar več rada molzti. Le pomisli, dekla, ki imaš od Boga pamet in razum, ali bi ti svojega gospodarja rada ubogala, ko bi te za vsako malenkostno stvar kregal ali celo pretepal. Krava se mora veseliti, da ji odvzameš mleko, ona mora naznanjati pri molži nekak prijeten občutek; to pa se doseže s pravilnim molzenjem in s previdnim ravnanjem. Krave se najraje puste mlesti, ako jih molze vedno ena in ista, umne molze večša oseba. Zelo napačno je, ako molze sedaj ta, sedaj druga dekla, ker se krava pri takem ravnanju kaj lahko popači. Ako se začne pri dobri krmi naenkrat mleko sušiti, je treba natanko pregledati, ali ni morda bolezen temu vzrok, ali ni morda vime vneto. Vsak prestop od sveže klaje na suho in narobe izvršimo prav polagoma, ker sicer se mleko suši, ali celo krava zbolí. Če hočemo kravo na suho postaviti, tedaj jo nekoliko dni slabeje krmimo, redkeje molzemo in čisto ne izmolzemo. Pri takem ravnanju se mleko polagoma suši, krava pa ostane zdrava. Ako se z molžo hitro prestane, tedaj krave večkrat zbolé, zlasti se rade prikažejo bolezní v vimenu.

Se li mora paziti pri molži na čistost? V dobro nastlanih hlevih se živina redko onesnaži. Drugačnja pa je stvar tam, kjer primanjkuje nastelje; vime in siski so blatni, dà, blato se celo na nje prisuši. Ta prisušena nesnaga se more in mora odstraniti samo z mlačno milnico (žajnico). Nasledek nesnagi je vnetje; zaradi vnetega vimena pa se mleko suši in tudi krava trpi. Ta resnica nas uči, da je treba molznim kravam vedno dobro nastiljati. Najbolša nastelja je slama. Akoravno ni vime onesnaženo, vendar ga moramo pred vsako molžo omiti z mlačno vodo in zatem obrisati z mehko cunjó. Na ta način se odstrani vsaka najmanjša nesnaga; nadalje pa omivanje kravi dobro de in se torej raje pusti mlest. Dekla si mora pred molžo roke umiti, a to se mora zgoditi tudi med molzenjem, ako se je slučajno onesnažila; nikdar ne smete iti razkuštrane molzt, da ne padajo lasje v mleko. Osebito je treba tudi paziti, da krava z repom mleka ne nasmeti in ne onesnaži; rep naj bo vedno čist. Mleko naj se precej odnese iz hleva, da se ne navzame slabega duha; potem naj se precedi, cedilo pa osnaži in posuši. Sploh morate vso posodo, katero rabite za mleko, vselej z gorko vodo ali celo z lugom oprati in posušiti na solncu.

Kako se molze? Naše dekletke molzejo običajno tako, da nategujejo in vlečejo siske prav trdo z dvema ali tremi prsti od zgoraj navzdol. Izurjena kravarica pa pogladi siske, ko jih je omila z mlačno vodo, da se zmehčajo, in da se krava raje pusti mlesti. Ona molze od početka prav rahlo in še le kasneje bolj stiska, ko je postalo vime med prsti voljno. Če kravarica precej od začetka naglo molze in siske močno stiska, napravlja kravi bolečine, vsled česar zadržuje mleko. Prava in umna molzarica vzame sisek v pest in ga samo stiska in nikoli zanj ne vleče; zlasti stiska trdo s palcem in kazalcem gori pri vimenu, a doli manj. To stiskanje dela prijeten občutek, kateri sili kravo, da rada mleko pripušča. Umna dekla stiska hkratu desni sisek prvega dela vimena in levi sisek zadnjega dela, in zatem narobe; ona molze

namreč, kakor pravimo, navzkriž. Na ta način se obe polovici vimena naenkrat prijemata in tako združita, da mleko hitro doteka. Siske je treba izpreminjati, da se v dveh mleko nabira, dočim se ostala dva molzeta. Vsakokrat je treba čisto izmolzti; zategadelj smeš h koncu siske nategniti, da priteče zadnja kapljica iz vimena.

Smemo li molzti že pred porodom? Samo pri tistih kravah je opravičeno siske sem in tja malo nategniti, ktere še le prvič porode. S tem namreč dosežemo, da se mleko napravljač deli (organi) združijo in kasneje več izločujejo, a razven tega se telica navadi na človeka. Pri zelo dobrih molznicah začne že pred porodom teči mleko iz siskov; tudi tu je treba nekoliko izmolzti, da se vime ne vname. Sicer pa je molža pred porodom neumestna: torej opustite to, med našim ljudstvom precej razširjeno navado.

Kaj je storiti, ako se krava ne da molzti? Previdna gospodinja ne pusti, da bi molzle nagle in srdite služahnice; ona opravlja raje ta posel sama. Nagla dekla kaznuje kravo za vsako malenkost, kar utegne imeti slabe nasledke. Zlasti se pri nepravilnem in surovem ravnanju pokvari prvič storivša krava tako močno, da ni kasneje nikdar mirna pri molži. Ako vendar ne gre navzlic vsemu prigovarjanju in prijaznemu ravnanju, takrat je treba napeti druge strune. Nekatere krave brcajo, prestajajo (stopicajo) sem in tja, druge udarjajo zopet z glavo proti molzeči osebi, ali pa suvajo z zadnjim delom ter skušajo prevrniti mleko in človeka i. t. d. Temu odpomoremo včasih s tem, da damo kravi zelo dobre krme, ali pa da se postavi kak močen človek k glavi in jo prav trdno drži. Poletu je treba odganjati muhe z vejami, ker v letnem času najmirnejša krava oteplje za muhami in lahko prevrne mleko. Nekteri pokladajo nepokorni kravi na hrbet mokro cunjó, drugi zopet vrečico peska; poskusiti je treba, saj tak poskus nič ne škoduje, koristiti pa morda utegne. Če vse to ne pomaga, naj se privzdigne prva noga tiste strani, na kateri se molze. Večkrat sem videl za brzdanje nepokornih krav posebne, lesene in s cunjó ovite kljuge, ktere so se prav dobro obnesle. Pred molžo privzdignejo prvo nogo ter nataknejo kljuko čez koleno tako, da krava ne more stopiti na njo.

Kužne bolezni domačih živalij.

(Dalje.)

Bolnemu živinčetu skrbi za mehko, čisto steljo, ne goni ga na trde ceste ali na mokre pašnike, dajaj mu mehke krme, kuhane repe in korenja; za pijačo pa vodo z otrobi; svinjam ustrežeš z odpadki od mleka, kislim mlekom in otrobi, ako pa bolujejo v gobcu, dajaj jim kake kiselne pijače. Kako je treba zdraviti domače živali, to je skrb živinozdravnikova, in kako je treba postopati, da bolne živali ne okužijo zdravih, za to skrbi gosposka. Tvoja pa bodi skrb, da dobro strežeš bolni živini in se ravnaš po tem, kar ti veleajo postave.

Osepnice.

Kakor ljudi, napadajo osepnice tudi razne domače živali. Ne smemo pa misliti, da ima vsaka vrsta domačih živalij svoje posebne osepnice, temveč koze so, tako trdijo učenjaki, samo dvojne — človeške in ovčje. Morda so ravno zaradi tega ljudem in ovcam najbolj nevarne, dočim jih ostale živali, ki so jih nalezle ali od človeka ali od ovce, navadno prebolijo prav lahko. Zato si oglejmo to bolezen najprej ondi, kjer se pojavlja prvotno, t. j. pri ovcah.

Živali začne izpreletavati vročica, žile jim bijejo hitreje in dihanje jim je malo da ne podvojeno. Včasih se, tudi tresejo in drgečejo, nočejo jesti in prežvekovati, postanejo klaverne in slabotne in nektore v križu prav občutljive. Solze jim lijejo obilneje in obilneje se jim nareja tudi slina in poceja smrkelj. Vse to še nikakor ne kaže bolezni. Drugače pa je, ako v okolici razsajajo osepnice, ali ako so se celo že vgnezdile v čredi. Takrat so taka znamenja sumna zlasti tedaj, kedar je bila vročica precej huda.

Prvi ali drugi dan po vročici se naredijo na koži, posebno po takih mestih, ki nimajo ali svaj nimajo pre-goste volne, zlasti na glavi, okoli očíj, nosnic, po ustni-cah, po notranji strani nog, na prsih, trebuhu in repu mičkene, rdeče grčice, ki se počasi izpremenijo v mo-zolje. Redkokdaj se izpahnejo mozolji v gosti volni ali celó na sluznici v gobcu in žrelu. Kjer sedijo kože gosto druga poleg druge, oteče tudi koža. Ko so mozolji go-tovi, odjenja vročica ali pa tudi poneha popolnoma.

Mozolji so napolnjeni z neko vlačno, brezbarvno ali rožnordečo tekočino, ki se pozneje skali in ognoji. Med tem, ko se vsebina tako preobrazuje, muči živali zopet vročica, in imenovani izločki tečejo še obilneje. Za nekoliko dni se začne koža sušiti. Napravi se najprej v sredi rumenkasta, svetla skorjica, ktera pozneje porjavi in se raztega na vse strani, dokler ni pokrila prejšnjega mozolja. Čez 5—6 dni se odluči in zapusti primerno globelico v koži. Ko se jamejo delati skorjice, popušča vročica, in tudi druge prikazni ponehavajo, živalim pa se povrača polagoma prejšnje zdravje.

Bolezen traja za posamezno žival približno 3 tedne; ako pa se, kar je skoro navadno, ne nastavijo vse grčice ob enem, nekaj dni več.

Ako je bilo istočasno okuženih več ovac, razširi se bolezen naglo na vso čredo. Če je pa obolelo le nekoliko živalij in če je bila bolezen lahka, prezre jo človek, in tako se more zgoditi, da ostane čreda dolgo okužena, zakaj bolezen se pokaže še le več dni po okuženju.

Take so navadne ovčje osepnice; izjeme so obrnjene ali na boljše, ali pa na slabšo stran. V prvem slučaju se izpahne tu pa tam kak mozolj, ki se niti ne ognoji, temveč posuši, ali pa se naredijo le trde grčice, ki se za nekaj dni odluščijo in popolnoma izginejo. Takšne osepnice ovce lahko prebolijo, vendar so za nje velikega pomena, ker se jih pozneje ne primejo hujše.

Ako se imajo razviti hude osepnice, naznanja se to z zeló močno vročico, ki ostane zmirom enaka in se tedaj, ko se mozolji gnojijo, še poviša. V takih slučajih se mozolji naredijo tudi v gosti volni in sploh malo da ne po vsem životu gosto drug poleg drugega, in koža se izpremeni v neko gnoječo se površino. To more segati tako daleč, da je koža mestoma popolnoma uničena in da odpadejo ovci ušesa, ustnice itd. Take živali že od daleč smrdijo. Navadno se jim napravijo mozolji tudi na sluznici v gobcu, goltancu, jabelku, sapniku in njegovih vejah. Tej bolezni se pridružijo še druge, in žival po-gine prej ali slej.

Istočasno morejo trpeti ovce tiste črede tako ali tako, vendar se mlajših in dobro rejenih hude osepnice nekako ogibljejo in rajši napadajo stare in slabotne živali.

Ovčje osepnice so sploh nevarna bolezen, ktera ti more pobrati, ako se je kot kuga vgnezdila v čredi, celo pri dobrih razmerah 10—20 odstotkov, t. j. 10—20 ovac od 100. Razven te izgube in izgube na volni imaš še drugo škodo, ki izvira odtod, da mnoge živali vsled te bolezni še dolgo bolehajo, navadno izvržejo, oslepe na enem ali tudi na obeh očesih itd. Stare in slabotne ovce

in jagnjeta pa poginejo v večjem številu, ako so se jih lotile hude kozé; 30—50, včasih celó 70 odstotkov te drobnice gre po zlu. Neugodno vplivajo na obolele ovce zaduhli hlevi, ki se ne dadó toliko zračiti in v kterih je drobnica natlačena. Staje naj torej ne bodo nikdar prenapolnjene, ampak hladne in snažne ter dobro pre-zračene. Pri ugodnem vremenu smeš gnati bolne ovce na ograjene prostore na prosto, vendar ti je treba pa-ziti, da jim ni preveč vroče, ali da se ne prehladijo. Tudi mokrota jim škoduje. Dajaj jim trave, raznega ko-renja in razrezanega krompirja, ako so pa slabotne in več časa bolehave, tudi kakega žita vmes; pijača jim bodi čista, nekoliko kiselnata voda. Za navadne slučaje utegneš shajati s temi pomočki. Ako se je pa pokazala bolezen v hujši podobi, ti je treba pomisliti, da skoro ne moreš zdraviti posameznih živalij, da bi ne prišel z zdravimi v dotiko in jih okužil. Tu najpametneje ravnaš, ako takoj v začetku pobiješ tiste ovce, od kterih čredi preti nevarnost.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 157. Naredil sem po Vašem navodilu petijot, ki je bil jako močen in dober, le nekoliko presladek je bil. Pri nas devlje neki tukajšnji grajščak v petijot vinskega kamna, kar ga naredi bolj kislega, oziroma bolj okusnega. Ali je to prav; kdaj in kako naj se to naredi? (L. S. v P.)

Odgovor: Navadno ima petijot premalo kisline, in zato ni tako okusen kakor vino. Temu se pomaga s tem, da se petijotu doda vinske kisline, a ne vinskega kamna. Vinske kisline se dodene 10 do 20 dg na hektoliter, kar zavisi od množine kisline, ki se nahaja uže v petijotu. Skušnja pri majhni množini petijota Vas bo učila, ktera množina vinske kisline je prava. Vinsko kislino kupite najbolje v kaki trgovini z drogami; v lekarni je predraga.

Vprašanje 158. Pri nas je vedno več golazni, kar ni čuda, ker se ptiči brez usmiljenja lové. Posebno idrijski ru-darji polove velike množine ptičev ter trdijo, da imajo v to svrho licenco od županstva. Ali je kaka postava, ktera za-branjuje lov na ptiče, in ali je dolžna žandarmerija braniti tak lov? (J. S. v I.)

Odgovor: Da, deželni zakon s 17. dne junija 1870. l., ki določa varstvo za poljedelstvo koristnih ptičev. Ptice pevke sploh ni dovoljeno loviti, le izvemši posebno privoljenje okrajnega glavarstva in lastnika dotičnega zemljišča. Vse po-drobnosti posnamete iz imenovanega zakona, kterega tu ne mo-remo ponatisniti. Žandarmerija ima sploh dolžnost paziti, da se izpolnjujejo vse zakonske naredbe.

Vprašanje 159. Ali je dobro pobeliti mlado drevje z apnom, da ne bo rastel mah; kdaj in kako naj se to zgodi? (J. J. na V.)

Odgovor: Mazanje drevja z apnenim beležem je jako dobro, ker ta ne ovira le rasti mahu, ampak tudi zatira škod-ljivo zalego. Redno vsako leto namazano drevje dobi gladko lubad in drevo raste vedno bolj zdravo. Drevje se namaže je-seni, kadar odpade listje, in sicer le po deblu, pri starejših drevesih pa tudi po debelejših vejah.

Vprašanje 160. Imam velik travnik, na kterega pri-haja voda in kterega mislim pognojiti z umetnimi gno-jili. Ali voda ne izluži gnojil, če pride kmalu po gnojenju na travnik? (J. R. v Ž.)

Odgovor: Če pride voda kmalu potem, ko ste pognojili, je seveda nevarno, da odpelje s seboj velik del gnojil, vendar bo zemlja na vsak način posrkala nekaj gnojilnih snovij. Če

bo pa poprej d-ževalo in bo zemlja imela priliko navzeti se gnojil, potem preplavljenje ne škoduje, kakor kaže izkušnja. Priporočamo Vam narediti poprej majhno poskušnjo.

Vprašanje 161. Ali ima umetni gnoj kaj redilnih snovij za mlada sadna drevesa? (J. R. v Z.)

Odgovor: Drevo je rastlina kakor vsaka druga ter je isto tako hvaležno, če se mu postreže z redilnimi snovmi, kakor vsaka druga rastlina. Umetnih gnojil imamo jako veliko ter jih delimo v tri velike skupine: v dušičnate, kalijeve in fosforove. Dušičnata gnojila dajo drevesu bujno rast ter delajo listje in les, kalijeva gnojila delajo trd les in pospešujejo rodnost, fosforova gnojila pa zlasti vplivajo na rodnost in dober razvitek plodov. Če gnojite sadnemu drevju s Tómasovo žlindro (ta ima fosforovo kislino v sebi) in s kajnitom (ki ima kalij v sebi), boste drevju zelo pomagali.

Vprašanje 162. Imam blizu 15 polovnikov semena solnčnic. Ali je olje iz tega semena kaj vredno? Kam naj dam olje delati? (J. O. v B.)

Odgovor: Olje iz semena solnčnic je jako dobro in se da celo rabiti kot namizno olje, sicer je pa za vsako drugo porabo. Ker se pri nas tega semena ne prideluje, da bi bilo spomina vredno, zato naše oljarne niso prirejene za izdelovanje solnčničnega olja in Vam torej ne moremo svetovati, kam pošljite to seme.

Vprašanje 163. Ker rabim košijo skoraj vsak dan, mi mazanje koles dela velike sitnosti, zato vprašam, **katere osi bi bile boljše**, oljne ali s krogličastimi ležišči? (A. Z. v P.)

Odgovor: O oseh s krogličastimi ležišči pri vozeh še nismo nič čuli, dasi je mogoče, da so jih že posneli po biciklijih. Gotovo je, da voz na takih oseh mora najlaže teči, a na drugi strani so gotovo silno drage, in če se pokvarijo, morejo jih popraviti le za drag denar v tvornici. Iz tega vzroka Vam jih ne priporočamo. Za košije so pač najboljše oljne osi, ktere dajo vozu veliko lahkoto, ne prizadevajo nobenih sitnostij, glede maže pa so seveda precej drage. Dobe se polne oljne ali napol oljne osi.

Vprašanje 164. Imam kravo, ki je dobila po celem životu trdo kožo, ktera poka, če se privzdigne s prsti. Kakšna bolezen je to in kako se zdravi? (F. C. v L.)

Odgovor: Krava ima trdokožnico ali kožni volčič, ki priha od prehlajenja kože, kar je nevarna bolezen, iz ktere se izcimí vodenica. Pismeno se ta bolezen ne da zdraviti; če imate živinozdravnika v bližini, priporočamo Vam, da ga takoj pokličete, sicer se pa ravnajte po navodilu, ktereга najdete v knjigi družbe sv. Mohorja: „Domači živinozdravnik“.

Vprašanje 165. Imam junico, ki se vedno goni, a se vender ne ubreji, dasi je bila že šestkrat pri biku, in vselej pri drugem. Pravijo, da se zato ne ubreji, ker jo koj prvič, ko se je gonila nisem pripustil. Ker je zelo lepa in bi mi bilo žal zanjo, prosim svéta, če je kak pripomoček, da se ubreji? (G. T. v P.)

Odgovor: Če bi vedeli, zakaj se junica ne ubreji, mogli bi Vam kmalu dati ta ali oni svét. To, kar Vaši sosedje trdijo, ne velja; dokaz, da se junica goni. Vzrok bo bolezen na spolovilih, ali pa napačno ustvarjena spolovila, ki zabranjujejo oplojenje, ali pa slednjič tudi prirojena jalovost. Končno besedo, ali se junice kdaj ubreji ali ne, more izreči le živinozdravnik, ki junico pregleda.

Vprašanje 166. Pri nas smo trgali ob snegu in sedaj močt noče kipeti, dasi ga imamo v zakurjeni kleti. Kaj nam je storiti? (A. G. na P.)

Odgovor: Če je res škodoval mraz, ki naj je zamoril kipelne glive, kteremu nazoru se pridružujemo, potem najlaglje

vzbudite kipenje, če kupite kje v bližini zdravih drožij dobrega letošnjega mošta.

Gospodarske novice.

* **Umetna gnojila** se bodo razpošiljala v pričetku meseca novembra, ker je družba zaradi velike naročene množine morala določiti ta čas, ako naj se razpošiljanje vrši v redu. Naročila se še vedno sprejemajo. Do danes je naročenih blizu 70 vagonov.

* **Bike pinogavske pasme** je deželni odbor oddajal pretekli teden, in sicer jih je oddal 12 v različne kraje dežele. Tudi Dolenjci so pričeli segati po pinogavski pasmi ter so šli 4 biki na dolensko stran, dočim so Notranjci že poprej spoznali prednost pinogavske pasme pred sivo štajersko. Kmetovalec danes ne sme gledati na tisto, kar mu dopada, ampak na tisto, kar mu nese.

* **Zanesljivo pristno mašno vino.** Pod tem naslovom je objavil ljubljanski škofijski list v II. števu t. l. naznanilo vipavske vinarske zadruge glede mašnih vin ter je dostavil še naslednje priporočilo: „Temu naznanilu še pripomnimo, da je preč g. Matija Erjavec, dekan vipavski, sam prevzel vso skrb za mašno vino, ktero hrani v svoji posebni kleti, ter je vestno nadzoruje tako, da se sme vsakdo zanesti, da je vino pristno ter se more z mirno vestjo rabiti za sv. maše. Zaradi tega se vsem čč. gg. cerkvenim predstojnikom, ki žele zanesljivega mašnega vina, vipavska vinarska zadruga najtopleje priporoča.“

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Št. 14.671.

Razglas.

Ker je svinjska kuga na Štajerskem tudi v okrajih Ptuj, Brežice in Slovenji Gradec ali popolnoma ponehala, ali pa se nahaja samo po pasameznih dvorih in je blizu popolnega ponehanja, zatorej deželna vlada razveljavlja tuuradni razglas s 24. dne junija 1897. l., št. 9342., ter dopušča uvažanje, oziroma gonjo živih prasičev tudi iz navedenih treh političnih okrajev, torej iz vse Štajerske na Kranjsko, ako se pri tem izpolnjujejo veterinarsko-policijski predpisi.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 4. dne oktobra 1897.

Listnoca uredništva.

T. K. v Z. Iz poslanega trtnega vršička in isto tako iz popisa ne moremo posneti, zakaj so Vaše trte odmrle. Po našem mnenju niso bolne; vzrok mora biti drug. Morda je spodnja plast zemlje kamenita. Priporočali bi Vam iti osebno k načelniku vinarske poskusne postaje v Gorici, k gosp. Bolletu.

J. R. v Z. Takih nemških knjig je več, a so zelo drage. Kot udu naše družbe Vam moremo tako knjigo posoditi, če se osebno zglasite v pisarni.

J. Ž. v V. Tožite!

J. Ž. v D. Osnovanje nove podružnice se dovoli, ako se zgasi vsaj 20 udov v kaki fari ali občini, ki še nima svoje podružnice.

A. R. v M. Noben š državnega zakonika ne govori o tem, da se smejo streljati ptuje kokoši, ki delajo na polju ali na vrtu škodo. Mnenje pravnikov o tej zadevi je različno in zato Vam kot najbolj gotovo priporočamo, vprašajte pri svojem okrajnem sodišču.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pire**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 19. V Ljubljani, 15. oktobra 1897. Leto XIV.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. oktobra 1897. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 30.— kr. do gld. 35.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 45.— kr. do gld. 55.— kr.; gorenjska repa gld. 25.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 11.25 kr.; konopno seme gld. 10.— kr. do gld. 10.25 kr.; kuminovo seme gld. 27.— kr. do gld. 27.50 kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 8.— kr.; urdeči Hrvat gl. 7.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.20 kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 18.— kr. do gld. 18.50 kr. brez dima sušene gld. 28.— kr. do gld. 26.— kr.

Orehi domači: gld. 13.— kr. do gld. 14.— kr.

Ježice nove: gld. 3.— kr. do gld. 4.— kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 27.— kr. do gld. 28.— kr.

Kože: Goveje, težke nad 40 kg po gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr. težke od 30 do 40 kg „ 27.— „ „ 28.— „ lahke „ 28.— „ „ 29.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 45 kr. za kg.

Kozličeve kože po gld. —.60 kr. do gld. —.70 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 18 do 20 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.— do 3.50

„ kun 8.— „ 9.— za par.

„ dihurjev „ 2.— „ 2.50

„ vidr „ 9.— „ 10.—

Kože zajcev po 9 do 10 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 13. oktobra 1897. Pšenica gld. 12.— kr., rž gld. 8.— kr., ječmen gld. 6.50 kr., oves gld. 6.50 kr., ajda gld. 8.50 kr., proso gld. 7.50 kr., turšica gld. 6.20 kr., leča gld. 12.— kr., grab gld. 12.— kr., fižol gld. 10.— kr., seno gld. 1.96 kr., slama gld. 1.60 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 13. oktobra 1897. Pšenica gld. 11.95 kr., rž gld. 8.95 kr., ječmen gld. 8.90 kr., oves gld. 6.45 kr., turšica gld. 4.95 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

Pritlikovo sadno drevje

vzgojeno kot palmete in piramide najboljših jesenskih in zimskih hrušek oddajalo se bode to jesen in prihodno spomlad iz drevesnice (77—3)

Jos. Lenarčiča

na Vrhniki.

Oblika palmet je zlasti priporočljiva za obsaditev sten, kjer zavzema le prav malo prostora in rodi prav bogato.

JOSIP LEUZ

trgovec

v Ljubljani, Reseljnova cesta

kupuje različne pridelke, kakor: lepe, drobno narezane, posušene jedilne gobe, sveže češminove jagode, divji kostanj, želod, ježice, bukov žir, koruzne lase z odstranjenimi črnimi konci, posebno pa krompir ter sadje za mošt, zadnja dva pridelka tudi cele vagone. — Dalje kupuje smrekovih storžov vsako množino; i. s. plačuje vse po možno visokih cenah. (63—7)

C. kr. priv. tvornica

R. A. SMEKAL

Čeh kot Prostjeva
Moravska.

Praga — Smihov
Česka.

Podružnica: Zagreb

priporoča

(59—7)

vsake vrste strojev za poljedelstvo in vinogradarstvo
potem stiskalnice za grozdje, brizgalnice proti perono-
spori, čistilnice za žito, trijerje, slamoreznice mlatilnice
i. t. d. Nadalje brizgalnice vsake vrste za ognjeglasna
društva, kakor tudi razne predmete za tvorniške stroje.
— Lastni proizvod z jamstvom.

☞ Cene primerne, podružnice in prekupci
dobe izdatni popust. ☞

☞ Ceniki franco in badava. ☞

Pravi trpotčev sok je jedino oni, ka-
teri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu,
H. Brodjočin, Zagreb, Zrinjskega trg št. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih
prehlajenjah dušnih organov, ter je naj-
boljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prso-
bol, hripavost in vrtoglavost. Tudi zastarani
kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času
da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo,
lahko spijo in na ta način hitro okrevaljo.
— Izmed mnogih zahval spominjam tukaj
samo ono: (2) (79—2)

•Velecenjeni gospod lekarnik!

Poslajte mi še tri steklenice Vašega
izvrstno delujočega trpotčevega soka;
potrebujem jih za moje znanke. Jaz
sem od dveh steklenic od neznanega
kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam.
Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim
prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf
Ausim. Na Dnnaji, 20. marca 1897.

Pazinaj setoraj, da je na vsaki stekle-
nici varstvena znamka t. j. slika bana Ni-
kole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi tr-
potčev sok, kateri to varstveno znamko nosi.
— Cena steklenici stočnim opisom je 75 kr.
— Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa
mesta in sicer proti predplačilu (priraču-
navši 20 kr za zametek) ali pa po poštne-
m povzetju. — Ceniki raznovrstnih doma-
čih preskušanih zdravil razpošiljajo se na za-
htevo zastonj in poštne prosto. Lekarna
k Zrinjskemu, H. Brodjočin, Zagreb, Zrinjski
trg št. 20.

Kdo pije

Kathreiner-

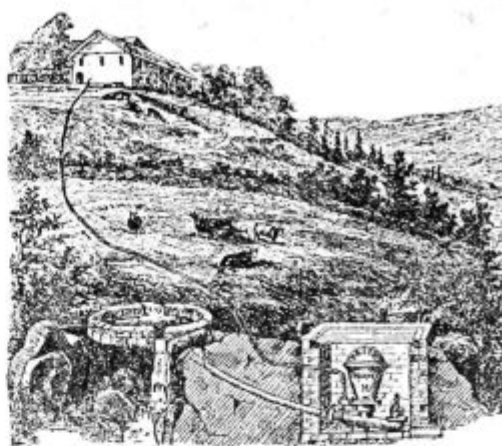
Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav
ostati in si kaj prihraniti.

Karol Kavšek v Ljubljani

Na Kranjskem največja zaloga najboljših
kmetijskih strojev

kakor: razsekalnice, slamoreznice, mla-
tilnice, vitali, trijerji, stiskalnice za
sadje, mlinci za mlenje na debelo itd.

☞ Pozor! Popolno jamstvo! Najceneje! Novo! ☞

Jeklene cevi za vodovode in sesalnice!

Občine in kmetovalci, katerim pomanjkuje vode ali jo mo-
rajo od daleč donášati, morejo si prirediti s prav malimi stroški
samodelujoč vodovod, kateri, napeljan z doline 150 metrov, noč
in dan sesa vodo in jo dovaja do 1000 metrov dalje.

Troškovniki in pojasnila dajo se zastonj.

Spričevalo. G. Karolu Kavšku v Ljubljani. Na Vaše
vprašanje rad in z veseljem potrdim, da sem z napeljavo samodelu-
jočega vodovoda, katerega je izvoril Vaš zastopnik gospod Franc
Zeman, popolno zadovoljen, ker dobivam iz 60 metrov nižjeležečega
in 400 metrov oddaljenega izvirka vsak dan 3000 litrov vode na-
ravno v hišo in hlev, katero porabim ponajveč za namakanje vrtov.
Ker me stane vsa napeljava samo 300 gld., vsled nje pa odpade
trudapolno, mnogo časa porabljačo in troškov povzročačo dova-
žanje oziroma donášanje vode, ker je tudi živina z vodo posem
preskrbljena, zavarovalnina vsled napeljave znižana in ker pravilno
namakanje zemljišča pospešuje obilnejšo rast pridelkov, torej smem
trditi, da si edino vsled napeljave vodovoda prihranim letnih 500 gld.
Ker napeljava vodovoda ne potrebuje nobenega nadzorstva, tudi
tekem 30 let ne bo treba nikakih poprav, torej smem z dobro vestjo
priporočati to izvrstno napeljavo posem in vsakomur, kjer in komur
primanjkuje vode. (62—5)

Konečno izražam za vestno in natančno izvršitev še najtop-
lejšo zahvalo ter beležim velespoštovanjem

Mrzli Vrh, dne 25. junija 1897.

Franc Eržen,
posestnik.

Nik. Hofmann,

tovarnar kirurških inštrumentov, ume-
talni, ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo
raznovrstnega v njegovo stroko
spadajočega blaga. Vsa zaloga
obstoja iz lastnih izdelkov in
se za vsako prodano reč jamči,
da je dobra in iz najboljšega
blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši
noži za vrtnarje in vinogradarje,
kakor sploh nožarsko in fino
kovaško orodje za kmetovalce,
vrtnarje, vinogradarje, goz-
darje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in
v najboljši kakavosti naredé. (8—12)

Prodajo se tri hiše

posamezno ali skupno, s potrebnimi hlevi in vrtovi v trgu **Cerknica**. Hiše so v dobrem stanu ter na najlepšem kraju pri farni cerkvi in urejena za trgovino, gostilno ali oddajo stanovanja strankam. Kupci nastopijo lahko takoj posest. Oglasiti se je pis-
meno pri

(80-2)

Ivanu Žitnik-u
posestniku v Cerknici.

Kmetijska podružnica v St. Juriji pri Kranju

ima stroj, s katerim se detelja popolnoma očisti pre-
denice. C. kr. semensko poskušališče na Dunaji je izdalo
certifikat o izvrstnosti tega stroja.

Posestniki bližnjih krajev dobe ta stroj v porabo
proti primerni odškodnini.

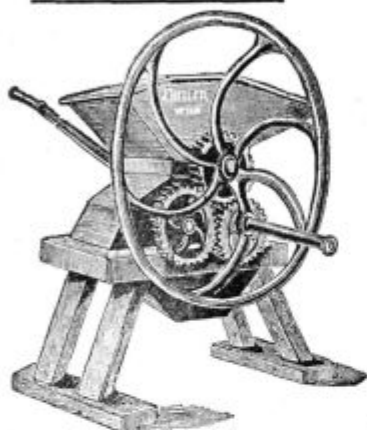
(81-2)

Načelnštvo :
Al. Bergant.

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijeri (čistilni stroji za žito) v natančni izvr-
šitvi. Sušilnice za sadje in zelenjavo. Škropil-
nice proti peronospori, poboljšani sestav Vermo-
relov. Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice
(preše) za vino in sadje različnih sestav, (te
stiskalnice imajo skoro ono tlačilno moč kakor
hidravlične [vodovodne] preše).

Slamoreznice jako lahko za goniti in po zelo
zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo,
ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje
prodaja v najboljši izvršitvi (11-14)

IG. HELLER na Dunaju
II, Praterstrasse 49.

Pred ponarejanjem se je posebno treba varovati!

Zastopniki se iščejo.

Znižane cene!

ANDR. DRUŠKOVIČ

trgovec z železnino v Ljubljani, Mestni trg št. 9 in 10

prodaja kakor bi bila

(9-10)

„razprodaja“

vse potrebno za stavbe, kakor cement, traverze, železniške šine za oboke, kovanja za okna in vrata, lopate,
krampe, štorje, itd. itd., vsakovrstno kuhinjsko orodje, poljedelska orodja posebno v veliki izbiri

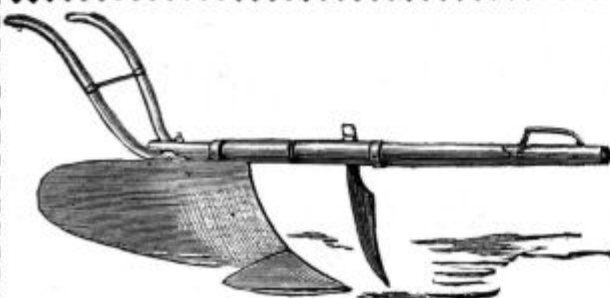
drevesa (pluge)

štedilna ognjišča in njih posamezne dele, pozlačene nagrobne križe in sploh vse v njegovo stroko spadajoče.

Posebno pa opozarjam gg. posestnike žag na izborne vodne žage in pile, za kojih jakovost se jamči.

Zunanja naročila se takoj in vestno izvrše. Kar bi ne ugajalo, se radovoljno zamenja, istotako se kupljeno blago
radovoljno pošilja na dom ali na napovedani kraj.

— Ceniki pošiljajo se na zahtevanje brezplačno in franko. —

Kovači!

Tu kupujete železo najceneje, pri po-
šteni vagi in prijazni postrežbi.

Poskusite, in se bodete prepričali!

CARBOLINEUM!

Mala naznanila.

Vsak od c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijaviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Zaloga soli za živino. Na c. kr. državni železnici v Ljubljani (Šiška) oddaja se živinska sol, in sicer po naslednjih cenah: čez 500 kg à 100 kg po 6 gld. 7 kr., pod 500 kg à 100 kg po 6 gld. 12 kr., manj kot 50 kg se ne oddaja. (144)

Štiri biki plemenjake, beljanske pasme, od 1½ do 2 leti stare, vsi licencovani, ima naprodaj Anton Kržišnik v Bukovem vrhu, pošta Poljane nad Škofjokloko. (146)

Mlatilnico z gepelnom in skuporeznico, v dobrem stanju, ima naprodaj Al. Bergant, posestnik v Št. Jurji pri Kranju. (147)

Štirje jako lepi biki, jeden simentalc, 21 mesecev star, drugi belanec, 3 mesece star, za to starost jako velik, in dva po 2 me-
seca stara, jako lepa belanca so naprodaj. Kdor želi dobrega plemena — jako ugodna prilika! — Dobé se v Ljubljani, Poljanska cesta št. 34 in 36. (148)

Marjasca, čiste jorkširske pasme, sposobnega za skakanje, kupim takoj. Janez Sajovic ml., posestnik v Velesovem, pošta Cerklje, Gorenjsko. (149)

Pristno dalmatinsko črno vino, in napol črno takozvano „opolo“, kot tudi tropinovec, vse domači pridelek, garantira se, da je vse naravno, prodaja samo na debelo Alojzij Bratina, oskrbnik v Dubrovniku. (Ragu-a) Dalmacija. (150)

Dečka, okoli 15 let starega, krepkega, sprejme v poduk kleparstva A. Belec v Št. Vidu nad Ljubljano (150)

30 mecesnov od 8 do 22“ debelih na štoru, prodaja Anton Sirnik na Vraščici št. 12., pošta Mengeš. (151)

Kmeti fant, 15 let star, želi vstopiti kot učenec k sedlarskem mojstru v ljubljanski okolici. — Več se izve pri uredništvu tega lista. (152)

Stroji za porabo sadja in izdelovanje mošta.

Stiskalnice za sadje
za grozdje

s trajno delujočem dvojnem in pritiskem vravnajočem pritiskalom „Herkules“, ki zajamčeno opravi 20 % več dela kakor koli druga stiskalnica.

Sadni in grozdni MLINI,

grozdni roblači,
popolne moštarne, stalne in vozeče,

stiskalnice in mlini za izdelovanje soka iz malin, ribezla i. t. d.

Sušilnice za sadje in zelenjad, stroje za rezanje in lupljenje sadja.

Najnovejše samedelujoče, patentovano trtne škropilnice „Sifonija“.

Vse te stroje izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFAHRT & dr.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par na Dunaji, II. Taborstrasse št. 76.

Odlikovana z nad 390 zlatini, srebrnimi in bronastimi kolajnami. Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastojni Zastopniki in prekupei se iščejo. (66—6)

Naznanilo

vipavske vinarske zadruga v Vipavi.

Opiraje se na priporočilo v škofijskem listu št. II. t. I. ponudimo letošnje

izvrstno vino,

ktero bo kmalo sposobno za razpošiljanje, vsem prečast. gg. cerkvenim predstojnikom, pa tudi drugim duhovnikom in kupcem po sledečih cenah:

- 1.) Mašno vino hl od gld. 26 do 28.
- 2.) Naravno namizno vino (zajamčeno pristno) 20 „ 24.
- 3.) Vino nižje vrste in poluvino 15 „ 18.

Večjim odjemalcem, bodisi mašnih ali drugih vin, cene po dogovoru

Zadruga postreže tudi še s starim vinom ter razpolaga s finim dezertnimi buteljskimi vini. Najmanjša kvantiteta pod 1, 2, 3 je 56 litrov. — Cene veljajo loc. Postojna do preklica. (82—1)

Reg. vipavska vinarska zadruga.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtskih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Preskušeno in potrjeno od zdravstvenih (60 6) oblastev. (12)

Najstarejše, najpristnejše, najcenejše ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in pljučne boleti in želodečni krči itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je

zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vstisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe zelene tiskane varstvene znamke, naj se odkloni kot čim ceneje tem ne č vredneje ponaredbi. Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupece nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzmov, zasledujem najstrožje sodnijskim potem na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslov: **Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštne povzetju.

Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.

ADOLF THIERRY, lekarnar
v Pregradi pri Rogatec-Slatini.